

TAHSİN YÜCEL
BIYIK
SÖYLENCESİ

ROMAN

TAHSİN YÜCEL
BIYIK
SÖYLENCESİ

Can Modern

Bıyık Söylencesi, Tahsin Yücel

© 1995, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1995

7. basım: Ocak 2024, İstanbul

Bu kitabın 7. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Bilal Sarıteke

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No: 3/1 Z. Kat

Avcılar-İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-4866-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

TAHSİN YÜCEL
BIYIK
SÖYLENCESİ

ROMAN

♥can

Tahsin Yücel'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Aykırı Öyküler, 1989
Haney Yaşamalı, 1991
Peygamberin Son Beş Günü, 1992
Vatandaş, 1996
Ben ve Öteki, 1998
Komşular, 1999
Yalan, 2002
Kumru ile Kumru, 2005
Mutfak Çıkmazı, 2005
Yapısalılık, 2005
Yazın, Gene Yazın, 2005
Göstergeler, 2006
Gökdelen, 2006
Dil Devrimi ve Sonuçları, 2007
Gölyan Devrimi, 2008
Yazın ve Yaşam, 2008
Sonuncu, 2010
Gün Ne Günü?, 2010
Kimim Ben?, 2011
Kendine Doğru Yolculuk, 2012
Tartışmalar, 2021

TAHSİN YÜCEL, 1933'te Elbistan'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni ve İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Varlık Yayınları'nda çevirmenlik ve yazışleri müdürlüğü yaptı. Öykü derlemeleri, romanları, bilimsel araştırmaları ve kuramsal yazılarının yanı sıra, Balzac, Flaubert, Daudet, Gide, Simenon, France, Proust, Camus, Sartre, Malraux ve Duras gibi önemli Fransız yazarların yapıtlarını dilimize kazandıran Yücel, 1984'te Azra Erhat Çeviri Üstün Hizmet Ödülü'ne, 1997'de Fransız hükümeti Palmes Académiques Nişanı'na değer görüldü. 2016'da öldü.

I

Cumali Kırıkçı, yirmi iki ay yirmi altı günlük askerlikten sonra, 28 ağustosta yarbayının elinden tezkeresini aldı. O tren senin, bu kamyon benim, Demirköy'den memlekete dört koca gün yol tepti, 1 eylül günü ikinci ezanı okunurken evine geldi. Nayme gelinin elini öptükten sonra, iki tas su bile dökünmeden, yatağının yapılımasını bile beklemeden, kerevetin üstüne attı kendini, yüzünü duvara dönüp gözlerini yumdu. Uykuya varmadan önce, "En az bir hafta yan gelip yatarım," diye düşünüyordu. Ama Hacıfifa'nın ne yapacağı belli olmazdı: hem çok sert adamdı, hem de ortadan ötesini okumasını hiçbir zaman bağışlamamıştı, kaç yıldır kafasını bozmak için elinden geleni ardına bırakmıyordu, bakarsın, gene bir işler çıkarırdı. Ayrıca, olağandışı bir durum vardı ortada: Hacıfifa, yaklaşık dört aydır tüm işleri sermiş, sabahın köründen akşamın alacakaranlığına dek terzi Zarif'in tepesine dikilip şalvar ve yelek diktirtiyordu. Hep aynı şalvarı ve aynı yelege. Yıllardır aynı yelege, aynı şalvarı, aynı ceketini, aynı mintanı giyerdi. Yelegeyle şalvarını da her zaman terzi Zarif'e diktirtirdi. Sekiz cepli kadife avcı yelekleri, peyikleri dizlerine inen kara şalvarları, kalın belini sekiz kez dolanan, sırma telli, ak kuşakları, ortalığı velveleye veren gıcırdağlı kunduraları

dillere destan olmuştu yıllardır. Eski giymeyi sevmediği için de ikide bir yeni yelekler, yeni şalvarlar, yeni ceketler diktirtirdi. Ama dört aydır aralıksız diktirtiyordu. “Ula Zarif, bakışların, duruşların hiç hoşuma gitmiyor; korkarım ki sen paçayı Azrail’e kaptırdın, cartayı çekeceksin yakında; senin yüzünden don gömlek dolaşmak zorunda kalacağım. Ben anlamam, gidene dek bana çalışacaksın!” demişti. Sonra da gerçekten çalıştırmaya başlamıştı zavallıyı. Dövdüye Ahmet’in dediği gibi, firavunun işine akıl sır ermezdi. Ama kimine göre, Zarif’in öleceğine gerçekten inandığı için, yani bencilliğinden böyle yapıyordu; zavallı adamın gittikçe incelişip sararması da korkunç öngörüsünün yabana atılacak bir öngörü olmadığını gösteriyordu; kimine göreyse, nicedir hiç kimse terzi Zarif’e dikiş getirmedeği için izliyordu bu yolu, en eski ve candan dostuna başka türlü yardım edemeyeceğini deneyimleriyle bildiği için böyle yapmaktaydı. Ne olursa olsun, şimdi her ikisi de bir tutkuya dönüştürmüştü bu işi: Hacıfifa dükkânından top top kumaşları alıp terzi Zarif’e getiriyor, terzi Zarif de, hiç sesini çıkarmadan, aynı ölçü üzerine, aynı bol peyikli şalvarları, aynı avcı yeleklerini biç babam biçiyor, dik babam dikiyordu, tek koşulu onun da yanında oturup kendisine yardım etmesi ve kalfa parasını ücretten düşmesiydi. Hacıfifa da koşula boyun eğmişti, başında bekçilik ediyor, onun gibi bir adamın bunca işi nasıl boşlayabildiğini soranlara, “Oldu bir kez, hem de oğlan bugün yarın döner,” diyordu. Böylece, kendini kerevete atmasından bilemedin iki saat sonra, uykunun en derin yerinde, bastonunun ucuyla dürtükleyerek kaldırdı Cumalı’yi; önce, sanki uğrasa kendisini bulacakmış gibi, dükkâna uğramadı diye verip veriştirdi; sonra, hemen ertesi sabah erkenden yola çıkması gerektiğini bildirdi.

“Tamam mı?” dedi.

Cumali iki yıllık alışkanlığın etkisiyle ortaparmaklarını pantolon dikişlerine bastırdı.

“Tamam, baba,” dedi.

Çoktan karanlık çökmüştü. Nayme gelinin birbiri ardından getirdiği yemeklerin tadına bakmakla yetindi, “Doydum!” deyip kalktı hemen. Kırklareli arastasından aldığı gümüş saplı el aynasını koynuna koyup çıktı, Bedriye ablanın evinin çevresinde dolaşmaya başladı, arada bir, sessizce yaklaşarak pencerelerden içeriye kolaçan etti, ama, her seferinde, Hasan Hüseyin çavuşun rakısının başında oturduğunu gördü. Bu herif de terslikte Hacıfifa’dan aşağı kalmazdı. Cumali Bedriye ablayla nişanlı olmasına nişanlıydı ya, boş bulunup kapıyı çalacak olsa, Hasan Hüseyin çavuş ayaklarını kırardı. Bedriye abla da, iki yılda eski duyarlığını yitirmiş miydi, neydi, ne kapıya çıktı, ne arka pencereye. Cumali boynunu büküp küskün küskün eve döndü. Ertesi sabah, daha gün doğmadan, heybesinde kara kaplı alacak defteri, birkaç bazlama, birkaç diş peynir ve birkaç haşlanmış yumurta, babasının yeni kısrığına atladı, tam altı gün süresince, en az iki düzine köy dolaşıp alacak topladı, bir sürü ortakçıyla topraklarının durumunu görüştü. Bu arada, şöyle beş dakikacık olsun Bedriye ablayı görüp armağanını verememiş, kan kardeşi Tuzsuz Vaysal’ı bağrına basıp havalara kaldıramamış olmanın ağırlığı değirmen taşları gibi çöktü yüreğine, ama iki yıldır düşleyip durduğunu bir an önce yaşayabilmek için işi öyle sıkı tuttu ki, çeyrek saat bir köy berberinin önüne oturup sakalını bile kazıtamadı.

En sonunda, önde Tuzsuz Vaysal, arkada kendisi, Berber Ziya’nın dükkânının kapısından içeri girdikleri zaman, en az on iki günlük bir sakal sarmıştı yüzünü. Ama, o sırada, yaşamını bir bıyığa adamaya yönelmek şöyle dursun, bir badem bıyık bırakmayı bile düşünmü-

yordu. Hayır, Cumali o defteri kapatmıştı: on altı, on yedi yaşlarında, kasabanın tüm delikanlıları gibi o da bir kaytan bıyık bırakmıştı ya, o günlerde bıyık bırakmak sırta gömlek, ayağa çorap giymek kadar doğal bir şeydi. Oysa şimdi, yirmi üç aylık askerlik süresince bıyiksızlığa alışmıştı, hatta bıyiksızlığı bıyıklılığa yeğlediğini bile söyleyebilirdi: bıyık düzeltereğim diye ayna önünde zaman yitirmiyordun, jileti bastın mı sakalla birlikte kazınıp gidiyordu. Söylenenlerin tersine, erkeklığe de fazla bir katkısı yoktu. Bıyığı kazınmış olmasına karşın, koca çavuş olmuştu, gerek Demirköy'de, gerek Kırklareli'de, hiç mi hiç tanımadığı askerler bile şak diye selamı çakıyorlardı. Cumali en az yirmi kez düşünmüştü bunları.

O sırada, bir sorunu varsa, o da eski berberi Zülfü'ye mi, yoksa memurların, tatile gelmiş üniversite öğrencilerinin, para ve öğrenim düzeyi belli bir çizginin üstünde bulunan kasaba gençlerinin gözde berberi sırik boyulu Ziya'ya mı gideceğiydi. Ona kalsa, bunca yıllık bağılılığı sürdürürdü, daha çok esnafların ve esnaf çocuklarının gittiği Zülfü'ye giderdi gene. Ama Tuzsuz Vaysal Berber Ziya diye tutturmuştu. Tuzsuz Vaysal arkadaşlarına uymayı yeğlerdi genellikle, herhangi bir konuda bir diyeceği bulunması da çok uzak bir olasılıktı; bu nedenle, kendisi de pek öyle uyanık bir insan sayılmamakla birlikte, insanlar hep birlikte dolaşmalarına şaşar, "Cumali de bu Tuzsuz'u ne diye yanında gezdirir ki!" diye söylenirdi; ama, öyle anlaşılıyordu ki, Tuzsuz Vaysal, babasının uçsuz bucaksız topraklarının üstüne oturduktan sonra, berber değiştirmeyi bir onur sorununa dönüştürmüş, sorunu çözmek için de Cumali'nin askerden dönmesini beklemişti: konuştu da konuştu, "Bizim neyimiz eksik?" dedi durdu. Doğru, hiçbir eksikleri yoktu: ikisi de ortaokul bitirmişti; ikisinin ardında da tarla, bağ, bahçe, ev, dükkân, aramadığın kadardı; Cumali'nin koskoca ku-

maşçı dükkânı vardı, kendisiyse, babası öleli beri, yani üç yıldır, topraklarının geliriyle beyler gibi yaşıyordu. “Berber Ziya senden, benden iyisini mi bulacak, hadi yürü, gidelim!” dedi. Cumali kibarca geri çevrilmekten korkuyordu, epeyce direndi. Ancak, korktuğunun tersine, Berber Ziya her ikisini de çok iyi karşıladı, “Buyur, Cumali kardaş; buyur, Vaysal, ben de sizleri bu dükkânın yolunu bilmez sanırdım,” dedi.

Berber Ziya usta berberdi; bu nedenle, kasabanın gençleri uğraşını ada dönüştürmüşlerdi, hep Berber diye seslenirlerdi ona, arkasından da Berber diye konuşurlardı; ama, yüzünün hiç gülmemesine, en cıvık öyküyü, en zamzum konuyu bile bir felsefe sorunu gibi anlatmasına karşın, ya da bu yüzden, yalnızca tıraş olmaya gelmezlerdi ona; ne zaman canları isterse, gelip bir köşeye oturur, söyleşir, şakalaşır, zaman öldürürlerdi; dükkân hep kalabalık olurdu bu yüzden, zaman zaman ayakta dikiyenlere bile rastlanırdı; onlar geldiklerinde de böyleydi. Berber Ziya her ikisini de oturttu gene de. Her ikisini de tanışmadıkları memur ve öğretmenlerle tanıştırdı. Elindeki sakalı bitirdikten sonra, Cumali’yi usta eğilmeden çalışabilsin diye fazla uzun tutulmuş ayakları nedeniyle Hacı Leylek diye anılan taht gibi yüksek ve geniş ceviz koltuğa buyur etti. Minderi iyice silkeleyip oturttu, boynunun çevresine apak örtüler yerleştirdi, arkada küçük bir heykel gibi oturan çırağa da “Hadi, yavrum, çek yelliği, Cumali kardaşımız hem Hasan Hüseyin çavuşun kızıyla nişanlı, hem de askerden yeni geldi, onu şöyle püfür püfür bir tıraş edelim!” dedi. Çocuk, iki yanına altın ayyıldız taçlı bir simgesel dünya güzelinin resimleri, ortasına kolağası Mustafa Kemal’in fotoğrafı yapıştırılıp alt yanına uzun kâğıt püsküller takılarak zincirle tavana asılmış kocaman dikedörtgen tahtayı ipinden çekip bırakmaya başlayınca, dört bir yandan sinekler havalan-

dı. Sonra, tüm tıraş boyunca, ünlü yellik başının yukarısında gidip gelirken, Cumali altın taçlı dünya güzelinin ikide bir kendisine gülümsediğini gördü. Yelliğin yelinden, makasın şıkırtısından, sabunun sıcaklığından, usturanın dokunuşundan derin bir mutluluk duydu, Berber Ziya'nın ceviz koltuğunu tahta benzetenlere hak verdi, ama, dünya güzeli bir yana, çevresinin bıyıklı insanlarla dolu olmasına, karşısındaki aynayla çerçevesi arasına sıkıştırılmış vesikalık fotoğraflardan bir sürü bıyıklı adamın kendisine bakmasına karşın, kafasında hâlâ bir bıyık sorunu yoktu. Saçlar kısaltılıp sakal kazındıktan sonra, bıyığın alınıp alınmayacağı sorulunca da hiç duralamadı.

“Heye,” dedi.

“Nesıl heye? Yani kazıyor muyuz?” diye üsteledi Berber Ziya.

“Kazı gitsin!”

Berber Ziya sustu, çok önemli bir iş yaparcasına, ağır mı ağır, Cumali'nin yüzündeki sabunları aldı, sonra, karşıdaki koca ayna yetmezmiş gibi, eline kemik saplı bir küçük ayna tutuşturdu.

“Şuna bir bak da öyle konuş,” dedi. “Bana sorarsan, çok yakıştı, yakışacak daha doğrusu.”

Cumali, elinde ayna, hiçbir şey söylemeden kendi imgesine baktı bir süre: bir saat öncesine göre daha yakışıklı olduğundan kuşkusu yoktu, ama bunu dudağının üstündeki kısacık kıllara borçlu olduğundan kuşkuluydu. Ayrıca, Berber Ziya bu kısacık kılların ileride sunacağı görüntüyü şimdiden sezmiş miydi, yoksa bıyıklı bir müşterinin berberine bıyıksız bir müşteriden daha bağlı olacağını mı düşünüyordu, yoksa kendisiyle eğlenmek mi istiyordu, bunu da kestiremiyordu, aynayı geri verdi.

“Bilemiyorum,” dedi.

Berber Ziya Tuzsuz Vaysal'ı çağırdı, desteğini sağla-

maya çalıştı, ama Tuzsuz Vaysal askerliğini topçu çavuşu olarak yapmış bir adamın sakalına, bıyığına karışmanın saçma olacağını söyledi. Berber Ziya arkada sıkı bir tartışmaya dalmış olan konukların desteğine başvurdu o zaman. Küpçüler'in Hacasan, Cumhuriyet İlkokulu'nun başöğretmeni Enver Arslan, sağlık memuru Ökkeş Celep, her olayı dakikasında dizelere dökerek biraz olsun değiştirdiği için özellikle memur ve öğretmen kesiminin gözdesi olan halk ozanı Hacizzet Ocak, ozanlık adıyla Âşık Hasreti, bir anda çevrelerini sardı, hepsi de Berber Ziya'yı onayladı. Tam o sırada kasabalıların ayaklı ansiklopedi diye andıkları fizikçi Osman hoca da dükkâna geldi, görüşü sorulunca, Cumali'nin bıyığını bir süre gözden geçirdi, pos bıyığını sıvazladı, öksürüp gırtlakını temizledi.

“Vallahi, Berber haklı,” dedi. “Bu bıyık genç bir bıyık, geleceği de parlak: ben olsam, bırakırım.”

“Sen daha nesini bırakacaksın?” dedi Ökkeş Celep.

Ama ne Osman hoca yanıt verdi ne bir başkası. Cumali'ye gelince, Hacı Leylek'in üstünde kızarıp bozarıyordu; boyun eğmeye hazırdı. Askere gitmeden önce, kelek bir çocuk diye bilinirdi, ne söylense inanırdı, hele bir de aynı şeyi birkaç kişi art arda söyledi mi. “Bu oğlan hiç babasına çekmemiş!” derlerdi. Şimdi de, Tuzsuz Vaysal'dan çekinirse, “Olur,” deyip kapatacağı işi. Berber Ziya bunu sezdi, kulağına eğilerek, fısıltıyla konuştu onunla: dudağıyla burnunun arasının iyi bir bıyık otursun diye “Allah tarafından” özel olarak geniş tutulmuş, yüzünün de, gene özel olarak oturaklı bir bıyığı taşıyacak biçimde yaratılmış olduğunu anlattı ona, sonra, iki eliyle birden, ama küçümsercesine, karşısındaki kocaman aynanın çevresini süsleyen, nerdeyse hepsi de bıyıklı müşterileri resimlerini gösterdi.

“Yalanım varsa, anam avradım olsun: birkaç haftaya

varmadan, sen bunların topundan daha yakışıklı olacaksın,” dedi, sonra dostça gülümsedi, sanki bu iş büyük bir sorumluluk, zaman, çaba ve masraf gerektirmiş gibi, “Sen her şeyi bana bırak, gerisine karışma,” diye ekledi.

Cumali dönüp Tuzsuz Vaysal’a baktı: Tuzsuz Vaysal, cılız ve seyrek bıyığını gizlemek istercesine, başını önüne eğmişti.

“Peki, senin dediğin olsun,” dedi.

Böylece, saç sakal birbirine karışmış durumda girdiği berber dükkânından, sakalsız, kısa saçlı ve gölge bıyıklı bir genç adam olarak çıktı, kasketini her zamanki gibi sağ kulağının üstüne düşürdü, dükkâna dönmek üzere, Yukarı Çarşı’ya yöneldi. Ama nerdeyse akşam oluyordu, gene terzi Zarif’e gitmediyse, Hacarifa’nın dükkânı çoktan kapatmış olması gerekirdi. Tuzsuz Vaysal da Kızılcoba yolunda şöyle bir dolaşma önerisinde bulundu. Kasabanın tüm gençleri, özellikle tatili memlekette geçirmeye gelmiş üniversite öğrencileri, bu yolda bir aşağı, bir yukarı dolaşarak ortalığa hava atarlardı bu saatte.

“Hacarifa, Zarif’e kalfalık ederken, sen hep çalışacak değilsin ya, biraz insan yüzü gör,” dedi Tuzsuz Vaysal.

Öyle oldu: birçok tanıdığa rastladılar. Cumali kimilerini daha o sabah görmüştü, kimileriyle döneli beri ilk kez karşılaşıyordu. Ama hepsi de “Merhaba”nın hemen arkasından bıyık konusuna geçti: yarım saatlik bir sürede, üç aşağı beş yukarı aynı sözler yirmi kez yinelendi belki:

“Ne o, Cumali kardaş, bıyığın ucunu koyvermişsin!”

“Niyetlendik, Berber Ziya öyle istedi.”

“Çok iyi, çok iyi, Berber Ziya ne istediğini bilir.”

“O istedi, işte Vaysal burada.”

“Hayırlı bıyıklar olsun.”

“Sağ ol.”

Arada bir, bir topluluğa katılıyorlar, sonra, ne oluyor, gene baş başa kalıyorlardı. Cumali beş yüz

metrelik bir yol parçasında bu tekdüze gidiş gelişlerden, özellikle de bıyık konuşmalarından sıkıldı.

“Daha bu sabah sakallıydım, kimse sakal mı bıraktın demiyordu,” dedi.

Tuzsuz Vaysal bir süre düşündü, sonra, nasıl olduysa oldu, uygun açıklamayı buldu:

“Sakal başka, bıyık başka.”

Kalabalıktan koparak çıplak dağın eteğindeki toprak yoldan batıya doğru yürüdüler, Gariplik’in aşağısından geçtiler. Sağlarında, kavak ağaçlarının arasından Cahan görüldü: ağır ağır akıp gidiyor, uzun kanatlı, akli karalı bir sürü kuş, üzerinde çığlık çığlığa dönüyor, kimileri iyice alçalarak suları şöyle bir sıyırıp yeniden yükseliyorlardı. İki arkadaş yaşlı bir çınara yaslanarak bir süre izlediler onları. Sonra, kaşla göz arasında, ne yana gittiklerini bile anlayamadan, ortadan çekiliverdiklerini ayırımsayınca, şaşırıp kaldılar. Bu arada, Cahan kurşun mavisine döndü; çok geçmeden, ortalık da aynı renge büründü. Tuzsuz Vaysal içini çekti.

“Avrat şimdi beni bekler, ben varmadan sofraya kurmaz,” dedi.

Cumali eve ancak ortalık karardıktan sonra döndü. Sofra kurulmuş, Hacıfıfa alışılmış yerine kurulup oturmuştu, ama çok düşünceli görünüyordu, yemek boyunca hiç konuşmadı, Cumali’nin yüzüne de ancak yemeğin sonuna doğru, Nayme gelinin getirdiği elmayı gürlütle ısırdığı zaman baktı, geç de olsa, bıyığın ayırımına vardı, ama henüz uzak bir tasarı karşısındaymış gibi, gelecek zaman kipinde konuştu:

“Ne o, bıyık mı bırakacaksın?”

Cumali bıyığının çevresinin kızardığını duydu.

“Evet,” diye yanıtladı. “Berberde yakıştı dediler.”

Hacıfıfa, üç kez üst üste, gür ve ak pala bıyığını sıvazladı.

“Bıyık avrat işi değildir, yakıştı diye bırakılmaz,” dedi.

Cumali yutkundu, yanıt vermedi; Hacıfifa her şeyden bir azarlama nedeni çıkarırdı, gene çıkarmıştı işte; sinirlenmeye yatkın olsa, babasının her sözü tepesini atırdabilirdi, ayrıca, erkeklikse erkeklik, güzelliğe güzelliğe, bıyık bırakmasına karşı çıkmadığına göre, sorun yok demektir. Ama bu avutucu düşünce uzun süre barınamadı içinde: babası konuya erkeklik açısından baktığına göre, bundan böyle bu bıyığı kazımayı kafasından çıkarması gerekirdi; ama bir de Bedriye'nin “Kes şu mereti!” diyeceği tutarsa, işler tümünden sarpa sardı demektir. Kendi istemi dışında, dönüşü olmayan bir yola saptığını düşünerek tepeden tırnağa titredir, “Yaktın beni, Berber!” dedi kendi kendine.

O gece, uzun süre uyuyamadı. Yıllar var ki, o Bedriye ablanın her şeyini beğenirdi, Bedriye abla da onun. Gene de belli olmazdı.

Ertesi gün, akşamüzeri, Hasan Hüseyin çavuşun kahvede tavla attığını saptadıktan sonra, evlerinden altı kapı ötede, Bedriye ablaların avlu kapısından içeri girerken, yüreği küt küt atıyordu. Ama korktuğu başına gelmedi; tam tersine, birkaç dakikalığına baş başa kaldıkları zaman, Bedriye abla, tüm yüzünde ışıltı ışıltı bir gülümseme, kınalı parmaklarını taslak bıyığın üzerinde dolaştırırdı, “Bıyık mı bırakıyorsun? Şimdiden yakışmış gibi!” dedi, arkasından da mutlu mu mutlu bir kahkaha attı. Her şeyde bir kahkaha nedeni bulmak Bedriye ablanın eski huyuydu, ta çocukluğundan beri böyleydi. Ayrıca, her türlü yanlış anlama olasılığına karşın, “Sakın alınma, gerçekten yakışacak gibi,” diye eklemeyi de unutmadı. Bıyıklılığı sürdürmek bir kez daha kaçınılmaz oldu böylece: sabahları, jiletle sakalını kazırken, dudağının üstüne yaklaşmamaya özen gösterdi. Ama, her sabah, yüzünü

yıkayıp kuruladıktan sonra, yeniden aynaya yönelince, dudak bükmekten de kendini alamadı, Osman hoca milleti makaraya almıştı herhalde, bu bıyığın geleceği pek de parlak görünmüyordu, olsa olsa Vaysal'inki gibi yavan bir bıyık olurdu.

Üç dört gün sonra, Berber Ziya'nın dükkânının kapısından içeri girerken, daha nişanlısının bile ancak bir taslak olarak gördüğü bıyığının herhangi bir etki uyandırabileceğini usundan bile geçirmiyordu. Ama Berber Ziya elindeki sabunlu fırçayla usturayı fırlatarak ona doğru atıldı.

“Yahu, sen ne biçim adamsın, bir gittin bir daha görünmedin! Gel şöyle de bir bakayım sana!” dedi, ellerini omzuna bastırdı bir süre, yüzüne, daha doğrusu bıyığına ve çevresine baktı, baktıkça mutluluğa benzer bir ışıltı yayıldı yüzüne. “Çok güzel, çok güzel, çok güzel!” diye söylendi. “Doğrusu ben bile beklemiyordum bu kadarını!”

Cumali bir ona, bir çevresindekilere baktı; bu coşkulu karşılaşmanın altında bir şeytanlık yatmasından kuşkulandı; susmayı yeğledi. Geriye çekilen koltuğa da her devinisini iyice izlemek kararıyla oturdu. Ancak, Berber Ziya ellerini burnunun dibinde öyle bir işletiyordu ki, pek de yabancı gelmeyen bir koku, yapışkan bir ıslaklık ve birkaç makas şıkırtısı dışında hiçbir şey algılayamadı, yalnızca sonucu gördü: şimdi bıyığı aynada koltuğa otururken gördüğü bıyık değildi, hem gerçek bıyıklara biraz daha fazla benziyor, hem de biraz daha koyu görünüyordu.

Tuzsuz Vaysal da gelip yakından baktı.

“Bayağı ilerleme var, herhalde düğüne yetişir,” dedi.

“Hepsi bu mu?” dedi Berber Ziya.

Tuzsuz Vaysal biraz daha yakından baktı.

“Tuhaf, rengi eski rengi değil sanki,” dedi. “Bir ilaç

mı sürdün, ne yaptın! Şurda yetmiş seksen killa çeyrek saat oynadın.”

Hacizzet Ocak da kalkıp yanlarına geldi, Cumali'nin bıyığını inceledi bir süre, sonra birden gözlerini Berber Ziya'ya dikti.

“Ula Berber, sen ne biçim adamsın?” dedi. “Cumali'nin bıyığıyla oynarken kendinden geçiyorsun, ama senin bıyığın yok!”

Birden bir onay uğultusu yayıldı dükkâna, sanki Berber'in bıyısız olduğunu ilk kez görüyorlardı. Hacizzet Ocak daha da yükseltti sesini:

“Köse möse de değilsin, bu kadar bıyık düşkünüy-sen, kendi bıyığını neden kazırsın?”

“Hasreti kardaş, sen de anlamazsan kime söyleyeyim: Tanrı her şeyi birden vermez insana,” dedi Berber Ziya, elini dalgalı saçlarının, deve hörgücünü andıran top ensesinin üstünde dolaştırdı. “Her şeyi birden ortaya dökmek de çirkin olur. Bana saç vermiş, Cumali'ye bıyık.”

Oturanlardan biri, ak gömlekleli, lacivert ceketli, pos bıyıklı arzuhalci Boranoğlu, bıyık burdu.

“Bana da,” dedi.

Ama Berber Ziya acımayla horgörü arasında gidip gelen bir anlatımla yüzünü buruşturdu.

“Sizler bu bıyıkla kendi bıyıklarınız arasında bir fark görmüyorsanız, ben daha ne söyleyeyim?” dedi.

Başta Boranoğlu olmak üzere, birkaç kişi açık açık güldü. Dudağından ve burnundan aynı oranda uzak duran kaytan bıyığıyla ünlü avukat Hayri de abartmaya bir açıklama getirerek Berber Ziya'nın ya gözünün bozulduğunu ya da kafasında bir şeyler kurduğunu söyledi. Cumali sinirlenmeye başladı o zaman, yalnızca davranışlarıyla da olsa, bu çekişmede Berber Ziya'yı tutması, ona yardımcı olması gerektiğini düşündü. El aynasını

Birincisi, insanlar yaşadıklarını çok çabuk unutuyorlardı. İkincisi, özellikle sıra dışı bir nesneyi ya da kişiyi artık görmez oldular mı, görüntüsünü belleklerinde olduğu gibi saklamaya çalışmak varken, ya gereğinden fazla büyütüyor, ya gereğinden fazla küçültüyorlardı.

Bıyık Söylencesi'nin en önemli kişisi, yıllar boyu bir kasabanın durgun yaşamını renklendiren, olağanüstü bir bıyıktır. Kasabalılar geçmişlerinin ve geleceklerinin parlak simgesi olarak görürler onu; her gün bakımını yapan berber kendi eseri olarak değerlendirir; genç kızlar geceleri uçarak dolaştığına, bu arada sık sık kendi yataklarına uğradığına inanırlar; türküsünü yazmaya çalışan ozan sürekli elinden kaçıırır onu. Bıyığı taşıyan kişiye gelince, yavaş yavaş onun bir uzantısı durumuna gelir, altında silinir, onun işaret ettiği şeyi, erkekliğini bile yitirir neredeyse, gene de her şeyden üstün tutar onu. Tek bir direnen vardır bu zorlu bıyık karşısında: Bıyığı taşıyan kişinin karısı. Onun da kocasını bıyık yolundan döndürmeye gücü yetmez.

İşte Bıyık Söylencesi'nin öyküsü. Ama okudukça göreceksiniz, Bıyık Söylencesi, öyküsüne indirgenebilecek romanlardan değil.

#iktidar #taşra #erkeklik #ataerkillik #kimlik #birey

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) | [canyayinlari](#)

roman

ISBN 978-975-07-4866-0

9 789750 748660